

УДК 330.1

DOI: 10.31651/2076-5843-2020-2-160-168

ГОНЧАРЕНКО Анна Сергіївна

студентка,

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6223-7087>

Annetg2303@gmail.com

ЗАЧОСОВА Наталія Володимирівна

д.е.н., професор,

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8469-3681>

natazachosova@gmail.com

КОВАЛЬ Олексій Вікторович

аспірант (PhD Доктор філософії),

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3790-0331>

Oleksii.koval.aba@gmail.com

СУТНІСНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

У статті досліджується комплекс питань, пов'язаних зі страховою діяльністю та забезпеченням її фінансово-економічної безпеки. Досліджено поняття фінансово-економічної безпеки страхової компанії, сутність та стратегічні аспекти її забезпечення. Запропоновано дефініцію стратегічного управління фінансово-економічною безпекою страхової компанії. Обґрунтовано необхідність підвищення рівня фінансово-економічної безпеки страховиків і надано пропозиції щодо перспективних напрямів покращення її стану.

Ключові слова: страхова діяльність, стратегія, фінансово-економічна безпека, управління, страхові компанії, ринок страхових послуг, загроза.

Постановка проблеми. Страхування є важливою ланкою формування системи фінансової безпеки держави. Страхуванням в Україні охоплено менше 15% страхового поля, що дає змогу передбачити стрімкий розвиток ринку страхових послуг у найближчій перспективі. Страхова галузь в Україні у міру нарощування свого потенціалу буде здатна надавати більше різноманітних страхових послуг. Водночас, розширення масштабів страхування формуватиме простір для виникнення нових загроз для нормальної діяльності страховиків, і питання забезпечення їх фінансово-економічної безпеки в нових умовах функціонування набуде ще більшої актуальності.

Причиною банкрутства та ліквідації страхових компаній у багатьох випадках є низький рівень їх фінансово-економічної безпеки. Тому варто привернути увагу наукової спільноти та професіоналів страхової галузі до проблеми пошуку нових можливостей протидії ризикам і загрозам страхової діяльності та вдатися до розробки механізму своєчасної ідентифікації зниження рівня фінансово-економічної безпеки страховика. Вдосконалення системи нагляду за діяльністю страхових компаній у межах функціонування ринку страхових послуг сприятиме реалізації підходів до забезпечення захисту прав споживачів страхових послуг і відновлення довіри клієнтів до страховиків. Тому ініціатива до покращення стану фінансово-економічної безпеки страхових компаній, окрім їх власників, має надходити і від регуляторів фінансового ринку. На управлінському рівні страховиків варто продовжувати пошук дієвих механізмів

забезпечення ефективного функціонування страхових компаній, що в умовах емерджентної, поведінкової й інформаційної економіки має будуватися на засадах управління їх фінансовою безпекою. Отже, в умовах продовження формування стабільного страхового ринку в Україні та модернізації елементів нагляду за страховою діяльністю відповідно до європейських стандартів, перед теоретиками та практиками постає нагальна необхідність у розробці нових підходів до забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних вчених і молодих науковців дослідження у царині забезпечення фінансово-економічної безпеки різних видів суб'єктів господарської діяльності проводили Герасименко О.М., Занора В.О., Коваленко А.О., Куценко Д.М. Так, О.М. Герасименко вивчає особливості формування та функціонування системи економічної безпеки інституцій бізнесу та підприємництва за видами економічної діяльності [1], В.О. Занора досліджує теоретико-методичні аспекти організації системи управління економічною безпекою суб'єктів господарювання [2], А.О. Коваленко пропонує визначення ролі кадрової політики в процесі управління фінансовою та економічною безпекою бізнесу [3], Д.М. Куценко визначає інтереси, виклики, ризики процесу управління фінансовою та економічною безпекою підприємств [4]. Окремі аспекти менеджменту економічної безпеки фінансових установ розкриваються у джерелах [5, 6].

Серед дослідників, які безпосередньо займаються проблематикою покращення стану фінансово-економічної безпеки страхових компаній, варто виділити таких науковців, як В.М. Фурман, який досліджує особливості управління економічною безпекою сучасних страхових компаній як одного із видів фінансових установ [7], Н. Г. Нагайчук, що пропонує інструментарій управління фінансовою безпекою страховиків [8] та Л. В. Гнилицька, яка узагальнює у своїй публікації сучасний досвід формування системи забезпечення економічної безпеки в страхових компаніях України [9].

У сучасній науці безпекознавства поняття фінансово-економічної безпеки страхових компаній значною мірою зводиться до поняття їх фінансової стійкості. Водночас, фінансова безпека страховика є важливою характеристикою результативності його діяльності у довгостроковому та поточному періодах, і має належати до стратегічних аспектів управління страховими компаніями. Тому для гарантування перспектив і належного рівня конкурентоспроможності вітчизняного страхового бізнесу доцільно виділити сучасні орієнтири забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових посередників.

Метою наукової статті є встановлення напрямів забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній у контексті розвитку конкурентоспроможного ринку страхових послуг в Україні. Для реалізації поставленої мети важливими завданнями є дослідження сучасного стану розвитку страхового ринку та розроблення переліку практичних рекомендацій щодо збільшення прибутковості та вдосконалення управління фінансово-економічною безпекою вітчизняних страховиків.

Викладення основного матеріалу дослідження. Зародження та розвиток страхового ринку в Україні тісно пов'язані з переходом країни на початку дев'яностих років до ринкової економіки. У 1995 році розпочався період банкрутства та ліквідації багатьох страховиків. Максимальна кількість офіційно діючих страхових компаній становила 798, але в 1994–1995 роках були відкликані ліцензії на право займатися страховою справою у 280 організацій, а у 1996 році – ще у 150 компаній. Це було викликано потребою посилення надійності страхового захисту ринкових суб'єктів господарювання та ліквідацією прояву шахрайства у цьому сегменті фінансового ринку. Таким чином, уже початок становлення сучасного страхового ринку України демонстрував наявність системних проблем у процесі управління фінансово-економічною безпекою страхових компаній.

Кількість страхових компаній на ринку України у 2017-2019 рр. демонструє рис. 1.

Кількість страхових компаній (СК) станом на 31.12.2019 становила 233, з яких 23 СК зі страхування життя (СК «Life») та 210 СК, що здійснювали страхування інших видів, ніж страхування життя (СК «non-Life»). За 2019 рік в порівнянні з 2018 роком кількість компаній зменшилась на 48 СК [10], а у 2018 році, порівняно із 2017 роком, – на 13 компаній.

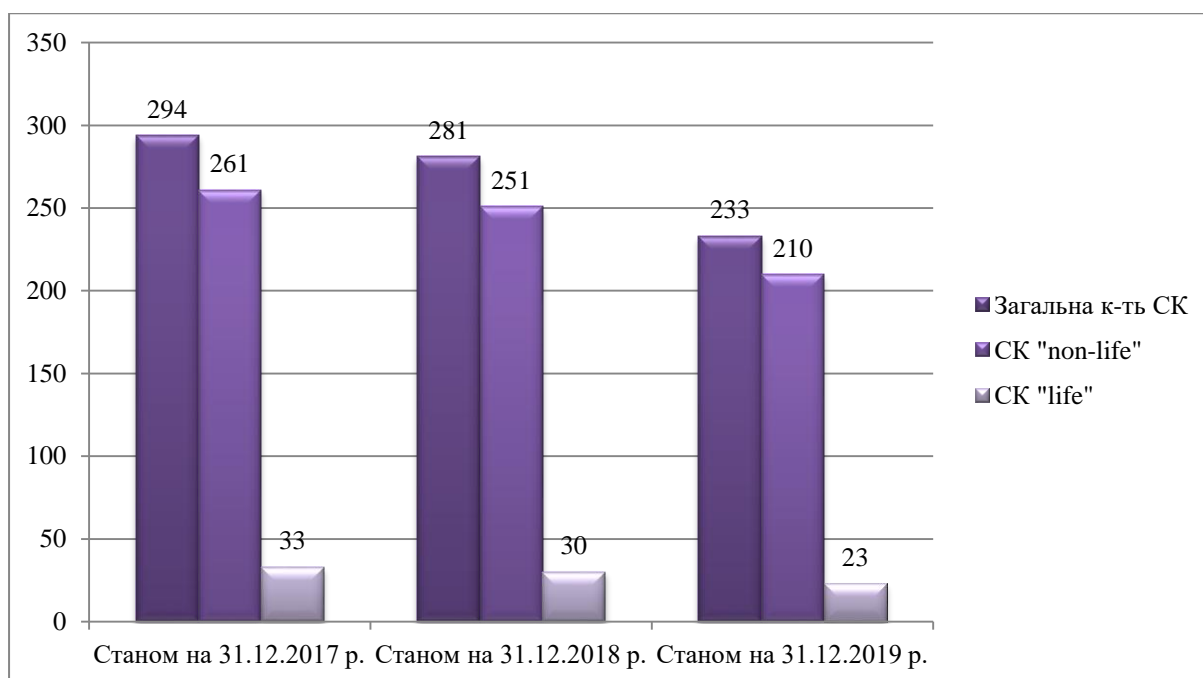

Рис. 1. Кількість страхових компаній на вітчизняному страховому ринку у 2017-2019 рр.

Джерело: унаочнено авторами на основі [10]

Таким чином, темпи зменшення кількості страхових компаній зростають, і простежується очевидна тенденція до скорочення числа страховиків на вітчизняному фінансовому ринку. Однією із основних причин цього явища є втрата довіри широких верств населення, а отже, основних клієнтів страхових компаній, до якості їх послуг та в цілому до компаній і їх діяльності, а також відсутність гарантій виконання останніми своїх фінансових зобов'язань у страхових випадках.

Розвиток ринку страхування, і в той же час відсутність достовірної інформації про діяльність страхових організацій створюють передумови до здійснення різних протиправних дій учасниками економічних відносин, серед яких переважає шахрайство. Фінансовий збиток страховика у ряді випадків може досягати таких розмірів, що виникає необхідність створення комплексної системи фінансово-економічної безпеки для тих суб'єктів господарювання, що провадять професійну діяльність у сегменті страхування. Правоохоронні органи, і в першу чергу, органи внутрішніх справ, мають належати до основних зовнішніх суб'єктів її забезпечення, у той час, як функція управління такою системою має бути покладена на топ-менеджмент страхових компаній. Для її реалізації належить виокремити у організаційній структурі компанії посаду фахівця з фінансово-економічної безпеки.

Завдання, які необхідно вирішити для розвитку прозорого, регульованого та конкурентоспроможного страхового ринку, що формував би безпечне середовище для функціонування страхових компаній, на нашу думку, такі:

- продемонструвати на рівні загальнодержавних стратегій розвитку економіки України важливість страхування і його взаємозв'язок із системою національної безпеки та станом її фінансової складової;

- виявити особливості трансформації інституту страхування в умовах євроінтеграції та розвитку цифрової економіки;

- провести аналіз і обґрунтувати перспективи безпеко орієнтованого розвитку ринку страхування в Україні у контексті забезпечення фінансової безпеки держави;

- визначити критерії оцінювання рівня економічної безпеки страхової компанії і внести пропозиції щодо використання їх у якості міноритарних індикаторів стану фінансової безпеки України;

- запропонувати напрями розширення ролі органів внутрішніх справ у процесах протидії загрозі криміналізації і тінізації страхового ринку;

– розробити рекомендації щодо вдосконалення роботи держаних контролюючих і регулюючих органів щодо забезпечення економічної безпеки в страховій сфері;

– запропонувати алгоритм взаємодії служб (відділів) безпеки страхових компаній із національними регуляторами фінансового ринку у площині інформаційного обміну та забезпечення транспарентності діяльності страховиків.

Стан безпеки ринку страхових послуг характеризується таким рівнем забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який надав би їм змогу в разі настання страхового випадку компенсувати зазначені в договорах страхування збитки їхніх клієнтів і продовжити роботу у своєму фінансовому сегменті без загрози втрати фінансової стійкості та ділової репутації.

Зважаючи на виявлені тенденції до зменшення кількості страхових компаній, доходимо висновку, що в Україні страховий ринок потребує більшої уваги з боку наукової спільноти, а також заслуговує на вивчення та розробку теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо регулювання економічних відносин у сфері страхування і регулювання економічної безпеки учасників цих відносин. Тобто, в умовах необхідності швидкого формування конкурентоспроможного страхового ринку в Україні на мікро та макро рівнях постає завдання забезпечення фінансової безпеки страховиків як основних професійних учасників цього ринку. Модернізація системи нагляду за діяльністю страхових компаній сприятиме реалізації підходів до забезпечення захисту прав споживачів страхових послуг і відновлення довіри клієнтів до страховиків. Крім того, пошук дієвих механізмів забезпечення ефективного функціонування страхових компаній має супроводжуватися формуванням дієвого механізму управління фінансовою безпекою останніх.

На думку О. О. Рубана, «фінансова безпека – це інтегральна характеристика успішного функціонування страхової компанії. Вона ґрунтується на ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та характеризує фінансовий стан страхової компанії у довгостроковому періоді» [11]. Н. В. Ткаченко визначає це поняття як «залежність від забезпеченості фінансовими ресурсами і рівня організації фінансового менеджменту страхової організації, що є основою забезпечення фінансової стійкості страхової компанії» [12]. Вважаємо, що під фінансово-економічною безпекою страхової компанії належить розуміти триєдність таких понять, як особливий стан захищеності корпоративних ресурсів компанії від деструктивного впливу фінансово-економічних небезпек і загроз; як процес формування захисних бар'єрів для протидії виникненню небезпеки дестабілізації фінансово-економічного стану компанії, та як ситуацію, у якій задовольняються фінансово-економічні інтереси компанії при мінімальних ризиках її банкрутства та ліквідації з тих чи інших фінансово-економічних причин.

Отже, фінансово-економічна безпека – це фундаментальна основа економічно ефективного, орієнтованого на європейські стандарти обслуговування страховика. Під економічно ефективною страховою компанією розуміється така компанія, що відстоює інтереси як засновників, так і страхувальників, і при цьому забезпечує свою фінансову безпеку у визначений час і у заданих обставин в умовах необмеженої агресивної конкуренції [13, с.3].

Фінансово-економічна безпека страхової компанії є характеристикою результативності її діяльності у довгостроковому періоді, а тому управління нею має досліджуватись у стратегічній перспективі. Під стратегічним управлінням фінансово-економічною безпекою страхової компанії пропонуємо розуміти набір функцій, відповідальних за стан фінансово-економічної безпеки осіб, що спрямовані на забезпечення фінансово-економічної безпеки у довгостроковій перспективі шляхом розробки та впровадження превентивних заходів щодо протидії загрозам корпоративним ресурсам компанії та реалізації її фінансово-економічних інтересів, а також щодо мінімізації наслідків їх негативного впливу через систему дій своєчасного реагування на можливості їх прояву на основі періодичного прогнозування рівня фінансово-економічної безпеки.

Однією з основних проблем, яка становить загрозу фінансово-економічній безпеці страховика в умовах розвитку цифрової економіки, є інформаційні ризики. Зважаючи на неминучість розширення меж інформатизації та діджиталізації фінансових відносин, страховим

компаніям необхідно у стратегіях своєї діяльності передбачити потребу впровадження системи управління інформаційною безпекою, що зумовлено стратегічним завданням мінімізації ризиків витоку конфіденційної інформації та протидії виникненню зовнішніх і внутрішніх корпоративних конфліктів, започаткованих на основі інсайдерських відомостей.

Стратегія діяльності та розвитку будь-якої страхової компанії в умовах конкуренції має передбачати необхідність розширення переліку страхових послуг. Так, вітчизняним компаніям варто звернути увагу на такий продукт, як кібер-страхування, що набуває популярності у Європі. Загроза кібер-атак є характерною для усіх без винятку сучасних суб'єктів господарської діяльності. Кібер-атаки можуть призвести до втрати корпоративних даних і клієнтської бази (що для страхових компаній має важливе значення у процесі отримання страхових платежів), втрати об'єктів інтелектуальної власності – чи, у найгіршому випадку, настання усіх перелічених подій. Наслідки для стану фінансово-економічної безпеки від кібер-атак бувають різними: від штрафів регулюючих органів і репутаційних втрат до цілковитого припинення ведення бізнесу, тому кібер-безпека та захист від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації суб'єкта господарювання є досить актуальними завданнями для управлінського персоналу.

Популяризація послуг кібер-страхування на страховому ринку України дасть змогу не тільки підвищити рівень прибутковості страхової діяльності і залучити нових клієнтів страховим компаніям, а й стати їм «законодавцями моди» на інноваційний для вітчизняного споживача страховий продукт, що буде каталізатором для покращення іміджу страховика та його додатковою конкурентною перевагою.

Важливим стратегічним аспектом для страхових компаній у процесі забезпечення їх фінансово-економічної безпеки є формування збалансованих страхових портфелів, а проблемою вітчизняного страхового ринку є те, що більшість страхових компаній відшкодовує власні поточні витрати за рахунок нових страхових премій, не приділяючи належну увагу формуванню страхових резервів. Саме тому на окрему згадку у межах цього дослідження заслуговує питання ефективного розміщення коштів страховиків, що є у них у наявності у формі страхових резервів.

Страховий портфель – це сукупність страхових ризиків, які страхова компанія приймає на страхування залежно від цілей своєї діяльності, іншими словами – це відповідальність страховика за всіма діючими договорами страхування. При цьому треба враховувати такі основні завдання здійснення страхової діяльності, як отримання максимального прибутку, посилення конкурентних позицій та збереження власного капіталу. Існує кілька типів страхових портфелів: консервативний, диверсифікований і агресивний. Найбільш прийнятним для потреб стратегічного забезпечення фінансово-економічної безпеки, на наш погляд, є диверсифікований страховий портфель, адже він характеризується оптимальним рівнем доходності, ризиковості та фінансової надійності. Цей тип страхового портфеля характерний для стратегічно орієнтованих страхових компаній. Ралежно від фінансових інтересів компаній, диверсифікованому страховому портфелю можуть бути притаманними агресивна та консервативна форми.

Національне значення розвитку конкурентоспроможного страхового ринку полягає у тому, що страхові компанії та їх фінансова безпека є важливою складовою ринкової економіки. Страхування є, з одного боку, засобом захисту бізнесу та добробуту людей, а з іншого – комерційною діяльністю, що приносить прибуток та формує значні інвестиції в економічний розвиток на макрорівні. Роль страхових компаній у ринковій економіці зобов'язує їх керівництво та власників приділяти особливу увагу стратегічним аспектам забезпечення власної фінансово-економічної безпеки, що, як наслідок, сприятиме сталому розвитку фінансового ринку.

Для покращення стану фінансово-економічної безпеки у стратегічній перспективі страхові компанії повинні збільшувати обсяги надання послуг, знижувати витрати на реалізацію страхових продуктів, оптимізувати умови праці своїх робітників, заохочувати їх результативну роботу як матеріально, так і у негрошовій формі, контролювати розміри кредиторської і дебіторської заборгованостей, раціональніше розміщувати на фінансовому ринку тимчасово вільні активи та резерви, з максимальною віддачою використовувати економічний потенціал, що є у їх розпорядженні, включаючи фінансові ресурси та одержаний раніше прибуток задля досягнення оптимального фінансово-економічного ефекту.

Згідно з програмою репозиціонування, пріоритетними стратегічними напрямками діяльності страхових компаній у 2020 році будуть:

- активне впровадження та популяризація кібер-страхування на фінансовому ринку;
- оновлення страхових портфелів компаній, створення нових страхових продуктів і послуг;
- створення повноцінних підрозділів забезпечення фінансово-економічної безпеки в межах обласних дирекцій для реалізації завдань протидії загрозам, досягнення стану ефективного використання корпоративних ресурсів, збереження та розвитку інтелектуального потенціалу компаній, забезпечення фізичної безпеки працівників страховиків, передовсім керівників і топ-менеджменту, та безпеки орієнтованої реалізації їх фінансово-економічних інтересів;
- втілення комплексної програми популяризації страхових продуктів і послуг, зокрема, маркетингових досліджень, рекламної й PR-підтримки;
- комплексна робота з персоналом компаній, спрямована на підвищення якості надання страхових послуг;
- стандартизація роботи всіх регіональних офісів і представництв страхових компаній;
- впровадження IT-систем управління бізнес-процесами.

Отже, стратегічними аспектами забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній вважаємо: усвідомлення керівництвом страховиків необхідності розробки стратегій фінансово-економічної безпеки, диверсифікацію страхових портфелів компаній і перехід від їх агресивної форми до консервативної форми, активне пропагування послуги кібер-страхування і водночас використання її для власних потреб, запровадження механізмів стратегічного управління фінансово-економічною безпекою, тощо.

Висновки. За результатами дослідження стратегічних аспектів забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній у контексті розвитку конкурентоспроможного ринку страхових послуг можна зробити такі висновки.

1. Під фінансово-економічною безпекою страхової компанії належить розуміти триєдність таких понять, як особливий стан захищеності корпоративних ресурсів компанії від деструктивного впливу фінансово-економічних небезпек і загроз; як процес формування захисних бар'єрів для протидії виникненню небезпеки дестабілізації фінансово-економічного стану компанії, та як ситуацію, у якій задовольняються фінансово-економічні інтереси компанії при мінімальних ризиках її банкрутства та ліквідації з тих чи інших фінансово-економічних причин. Під стратегічним управлінням фінансово-економічною безпекою страхової компанії пропонуємо розуміти набір функцій відповідальних за стан фінансово-економічної безпеки осіб, що спрямовані на забезпечення фінансово-економічної безпеки у довгостроковій перспективі шляхом розробки та впровадження превентивних заходів щодо протидії загрозам корпоративним ресурсам компанії та реалізації її фінансово-економічних інтересів, а також щодо мінімізації наслідків їх негативного впливу через систему дій своєчасного реагування на можливості їх прояву на основі періодичного прогнозування рівня фінансово-економічної безпеки.

2. Загрозами для безпеки орієнтованого функціонування конкурентоспроможного страхового ринку в Україні нині залишаються кібер-атаки, відсутність механізмів контролю транспарентності діяльності учасників страхового ринку, низька ефективність регулювання та контролю якості страхових послуг, не відповідність вітчизняних страхових продуктів європейським стандартам, відсутність загальнодержавної стратегії безпеки орієнтованого розвитку страхового ринку. Однією із основних причин банкрутства та ліквідації страховиків є неналежний рівень їх фінансово-економічної безпеки, що може бути спричиненим незбалансованістю страхових портфелів компаній.

3. Основними рекомендаціями щодо підвищення рівня прибутковості та модернізації управління фінансово-економічною безпекою страхових компаній можуть бути такі: розробка загальної стратегії розвитку страхової компанії на п'ятирічний період із врахуванням загроз цифровізації фінансових відносин і тенденцій розвитку поведінкової економіки, прогнозування ймовірних загроз для корпоративних ресурсів та інтересів компанії у кількарічній перспективі, забезпечення збалансованості страхового портфелю, забезпечення відповідного рівня кваліфікації співробітників страхових компаній, створення окремого підрозділу з питань

забезпечення фінансово-економічної безпеки, розробка нових ефективних рекламних стратегій, впровадження нових страхових продуктів (наприклад, кібер-страхування).

4. Подальший розвиток конкурентоспроможного страхового ринку України є неможливим без забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній у стратегічній перспективі, що, у свою чергу, потребує розробки теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо модернізації економічних відносин у сфері страхування і регулювання економічної безпеки учасників цих відносин. В умовах поширення цифрової та поведінкової економічних моделей, перед страховиками стоїть важливе завдання побудови якісної політики стратегічного управління фінансово-економічною безпекою, яка має ґрунтуватися на підтримання ними належного фінансового стану, забезпеченні фінансової надійності та стабільності діяльності у довгостроковій та тактичній перспективах.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці механізму стратегічного управління фінансово-економічною безпекою страхових компаній.

Список використаних джерел

1. Герасименко О.М. Особливості формування та функціонування системи економічної безпеки інституцій бізнесу та підприємництва за видами економічної діяльності. *Глобальна та національні проблеми економіки*. 2017. №16. С. 496-503.

2. Занора В.О., Скляр А.В. Управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: теоретико-методичні аспекти організації системи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. «Економіка і менеджмент»*. 2016. №2. С. 74 – 77.

3. Kovalenko A. Determinants of personnel policy in the process of management of financial and economic security of business entities. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Economic Sciences*. 2019. № 3. P.70-77.

4. Kutsenko D. Orienters of strategic management of financial and economic security of enterprises: interests, challenges, risks. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Economic Sciences*. 2019. № 2. P.50-58.

5. Zachosova N.V. Innovative approach in the estimatology of financial institutions economic security: possibilities of use in management and regulatory activity within the means of provision of the state financial security. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. № 5(2). P.45-56.

6. Зачосова Н.В. Механізм створення фонду гарантування інвестицій як суб'єкта захисту економічної безпеки компаній з управління активами та торговців цінними паперами в Україні. *Економічний часопис-XXI*. 2010. № 5-6. С. 18-23.

7. Фурман В.М., Зачосова Н.В. Особливості управління економічною безпекою сучасних страхових компаній як одного із видів фінансових установ. *Агросвіт*. 2015. №15. С.20-25.

8. Нагайчук Н. Г. Інструментарій управління фінансовою безпекою страховиків. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2. С. 195–198.

9. Гнилицька Л. В., Савельєва А.В. Сучасний досвід формування системи забезпечення економічної безпеки в страхових компаніях України. *Фінанси, облік і аудит*. 2015. № 1. С. 186-197.

10. Підсумки діяльності страхових компаній 2019. URL: https://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf. (дата звернення: 01.04.2020).

11. Рубан О. О. Фінансова безпека страхової компанії як інтегральна характеристика фінансового стану. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць*. 2011. № 33. С. 330-337.

12. Ткаченко Н. В. Роль стійкості регіональної мережі та ділової репутації у забезпеченні фінансової безпеки страхової компанії. *Науковий вісник Львівського національного державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 1. С. 155-163.

13. Братюк В. П. Фінансово-економічна безпека діяльності страхових організацій. 2018. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/1878> (дата звернення 01.04.2020).

References

1. Herasymenko, O.M. (2017). Features of formation and functioning of the system of economic security of business and entrepreneurship institutions by types of economic activity. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky (Global and national economic problems)*, 16, 496-503.

2. Zanora V.O., Sklyar A.V. (2016). Management of economic security of economic entities: theoretical and methodological aspects of system organization. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. «Ekonomika i menezhment» (Scientific Bulletin of the International Humanities University. "Economics and Management")*, 2, 74-77.

3. Kovalenko, A. (2019). Determinants of personnel policy in the process of management of financial and economic security of business entities. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, 3, 70-77.
4. Kutsenko, D. (2019). Orienters of strategic management of financial and economic security of enterprises: interests, challenges, risks. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, 2, 50-58.
5. Zachosova, N.V. (2019). Innovative approach in the estimatology of financial institutions economic security: possibilities of use in management and regulatory activity within the means of provision of the state financial security. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(2), 45-56.
6. Zachosova, N.V. (2010). The mechanism of creating an investment guarantee fund as a subject of protection of economic security of asset management companies and securities traders in Ukraine. *Ekonomichnyy chasopys-XXI (Economic Journal-XXI)*, 5-6, 18-23.
7. Furman, V.M., Zachosova, N.V. (2015). Features of economic security management of modern insurance companies as one of the types of financial institutions. *Ahrosvit (Agrosvit)*, 15, 20-25.
8. Nahaychuk, N. H. (2014) Tools for financial security management of insurers. *Visnyk Universytetu bankivs'koyi spravy Natsional'noho banku Ukrayiny (Bulletin of the University of Banking of the National Bank of Ukraine)*, 2, 195-198.
9. Hnylytska, L. V., Savelyeva, A.V. (2015). Modern experience in forming a system of economic security in insurance companies of Ukraine. *Finansy, oblik i audyt (Finance, accounting and auditing)*, 1, 186-197.
10. Results of insurance companies (2019). Retrieved from: https://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf. (Accessed: 01.04.2020).
11. Ruban, O.O. (2011). Financial security of the insurance company as an integral characteristic of the financial condition. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivs'koyi systemy Ukrayiny: zbirnyk naukovykh prats (Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine: a collection of scientific works)*, 33, 330-337.
12. Tkachenko, N.V. (2011). The role of regional network stability and business reputation in ensuring the financial security of the insurance company. *Naukovyy visnyk L'vivskoho natsional'noho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav (Scientific Bulletin of Lviv National State University of Internal Affairs)*, 1, 155-163.
13. Bratyuk, V.P. (2018). Financial and economic security of insurance organizations. Retrieved from <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/1878> (Accessed: 01.04.2020).

HONCHARENKO Anna

Full-time student of the Department of Management and Economic Security, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

ZACHOSOVA Nataliia

Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department Management and Economic Security, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

KOVAL Oleksii

Postgraduate student of the Department Of Management and Economic Security, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

ESSENTIAL ASPECTS OF ENSURING FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF INSURANCE COMPANIES IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF INSURANCE SERVICES COMPETITIVE MARKET

Introduction. Insurance is an important part of the formation of the financial security system of the state. Insurance in Ukraine covers less than 15% of the insurance field, which allows us to predict the rapid development of the insurance market in the near future. The insurance industry in Ukraine will be able to provide more diverse insurance services as it builds its potential. At the same time, the expansion of insurance will create space for the

emergence of new threats to the normal operation of insurers, and the issue of ensuring their financial and economic security in the new operating conditions will become even more relevant.

The reason for bankruptcy and liquidation of insurance companies in many cases is the low level of their financial and economic security. Therefore, it is necessary to draw the attention of the scientific community and insurance professionals to the problem of finding new opportunities to counter the risks and threats of insurance activities and to develop a mechanism for timely identification of declining financial and economic security of the insurer.

Purpose. *The purpose of the study is to establish areas for financial and economic security of insurance companies in the context of the development of a competitive insurance market in Ukraine. To achieve this goal, important tasks are: the study of the current state of development of the insurance market and the development of a list of practical recommendations for increasing profitability and improving the management of financial and economic security of domestic insurers.*

Methods. *In the course of research the monographic method and a method of the theoretical analysis are used. Techniques of content analysis and synthesis are also used. The method of generalization was used in the process of forming conclusions based on the results of the study. A graphical method was used to visualize the statistic data.*

Results. *The article examines a set of issues related to insurance activities and ensuring its financial and economic security. The concept of financial and economic security of the insurance company, the essence and strategic aspects of its provision are studied. The definition of strategic management of financial and economic security of an insurance company is offered. The necessity of increasing the level of financial and economic security of insurers is substantiated and proposals are given on perspective directions of its improvement.*

Originality. *The main threats for the security-oriented functioning of the competitive insurance market in Ukraine today are: cyber-attacks, lack of mechanisms to control the transparency of insurance market participants, low efficiency of regulation and quality control of insurance services, non-compliance of domestic insurance products with European standards, lack of national strategy of safety-oriented development of the insurance market. One of the main reasons for bankruptcy and liquidation of insurers is the inadequate level of their financial and economic security, which may be caused by the imbalance of insurance portfolios of companies. The main recommendations for increasing the level of profitability and modernization of financial and economic security management of insurance companies may be as follows: working out a general strategy for the development of the insurance company for five years, taking into account threats of digitalization of financial relations and trends in behavioral economics and interests of the company in the long run, ensuring the balance of the insurance portfolio, ensuring the appropriate level of qualification of employees of insurance companies, creating a separate unit for financial and economic security, developing new effective advertising strategies, implementing new insurance products (eg. cyber insurance).*

Conclusion. *Further development of the competitive insurance market of Ukraine is impossible without ensuring financial and economic security of insurance companies in the strategic perspective, which, in turn, requires the development of theoretical and methodological provisions and practical recommendations for modernizing economic relations in the field of insurance and economic security. With the spread of digital and behavioral economic models, insurers face an important task of building a quality policy of strategic management of financial and economic security, which should be based on maintaining their proper financial condition, ensuring financial reliability and stability in the long run and tactical perspectives.*

Keywords: *insurance activity, strategy, financial and economic security, management, insurance companies, insurance services market, threat.*

*Одержано редакцією: 17.03.2020
Прийнято до публікації: 19.05.2020*